

Casele de arest, o soluție împotriva torturii

Oleg Efrim: "Până vom construi casele de arest nu avem altceva de făcut decât să încercăm să schimbăm mentalitatea polițiștilor"

Maltratarea deținuților în perioada inițială de aflare în custodia poliției este pe larg răspândită în R. Moldova, iar condițiile în celele poliției nu corespund standardelor internaționale și nu sunt potrivite pentru a ține persoane pentru perioade îndelungate. Potrivit Organizației Națiunilor Unite (ONU), detenția în astfel de condiții timp de mai multe luni, după cum se practică în R. Moldova, se egalează cu tratamentul inuman. Pentru a evita cazurile de tortură și tratament inuman, organizațiile internaționale au recomandat R. Moldova trecerea izolatoarelor de detenție preventivă din custodia Ministerului Afacerilor Interne (MAI) în cea a Ministerului Justiției (MJ).

MJ este dispus să își asume această responsabilitate, însă transferarea de facto a izolatoarelor este imposibilă. Asta pentru că în prezent majoritatea izolatoarelor sunt amplasate în subsolurile comisarariatelor și nu pot fi „desprinse” de restul spațiilor ocupate de poliție. Pentru a soluționa problema autoritățile trebuie să construiască case de arest separate, patru la număr, și un penitenciar.

Izolatoare în stilul anilor '60

Izolatoarele în R. Moldova au fost construite în anii '60 în subsolurile comisarariatelor de poliție. „Pe atunci condițiile din izolatoare erau considerate adecvate. Însă, în 1997 R. Moldova a ratificat Convenția Europeană pentru Drepturile Omului, dar nu a ajustat condițiile din izolatoare la standardele internaționale așa cum recomandă organizațiile internaționale”, explică Veaceslav Iurțuc, șeful adjunct al Direcției Poliției Judecătorești.

Viceministrul Justiției, Oleg Efrim, ne-a declarat că nu este corect ca persoanele arestate să se afle în custodia poliției în timpul anchetei, autoritatea care investighează infracțiunile. „O bună parte din cazurile de tortură și maltratare se datorau faptului că bănuții contactau direct cu colaboratorii de poliție care aveau acces la ei la orice oră fără a fi monitorizați de cineva. De aici apare și necesitatea separării izolatoarelor de comisarariatele de poliție”, afirmă Efrim.

Planul de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru perioada 2004-2008 prevedea și transferul izo-

RAPOARTELE organizațiilor internaționale vorbesc despre existența torturii în izolatoarele de detenție preventivă

latoarelor din subordinea MAI în cea a MJ. Inițial, se preconiza construcția a opt case de arest. Însă, odată cu modificarea legislației în domeniul privațiunii de libertate s-a micșorat și numărul deținuților, stabilindu-se în cele din urmă construirea a patru case de arest la Edineț, Comrat, Ungheni și Căușeni, cu o capacitate de 250 de locuri fiecare. În același timp, la Bălți și Chișinău urmau a fi construite două penitenciare noi, cu o capacitate de 1600 de locuri fiecare. Din păcate, din lipsa resurselor financiare, proiectul se află doar pe hârtie. Potrivit estimărilor MJ, pentru a ridica din temelie o casă de arest este nevoie de 100 mln. de lei. În total, statul are nevoie de peste 500 mln. de lei pentru construcția caselor de arest și a penitenciarelor, bani pe care bugetul de stat nu-i poate acorda în condițiile în care se confruntă cu un deficit de peste 8 miliarde de lei. În afară de asta, mai este prevăzută modernizarea izolatoarelor de anchetă penală din Rezina, Bălți și Cahul, ceea ce ar costa încă 18 mln. de lei.

Bătuți pentru a da mărturii

Potrivit rapoartelor internaționale, 33% dintre persoanele reținute de poliție afirmă că au fost bătute cu picioarele, cu bastoanele sau cu alte obiecte contondente. Datele MAI prezintă o altă realitate. Potrivit lui Mihai Cibotaru, șef adjunct al Departamentului Poliției, în izolatoarele de detenție preventivă nu se înregistrează cazuri de tortură, ci doar comportament inuman și degradant ca urmare a condițiilor proaste de detenție.

„Izolatoarele sunt prost iluminate, aerisite și încălzite. Așteptăm să se încălzească afară ca să începem reparația în izolatoare și să mai îmbunătățim condițiile. Acum nu se mai înregistrează cazuri de tortură. În trecut, se mai întâmpla o dată la trei luni. Cazurile au fost documentate, iar vinovații sancționați cu privațiune de libertate”, a dat asigurări Cibotaru.

De altă părere este directorul Institutului pentru Drepturile Omului (IDOM), Vanu Jereghi. „Rapoartele organizațiilor internaționale vorbesc despre existența torturii în izolatoare. Persoanele reținute după protestele din aprilie 2009 afirmă pe bună dreptate că au fost bătute în comisariate. În prezent, IDOM reprezintă în instanță interesele a 35 persoane care pretind că au suferit de pe urma acțiunilor abuzive și de tortură ale organelor de poliție în aprilie 2009”, susține Jereghi. De asemenea, directorul IDOM afirmă că dacă nu vor fi construite casele de arest în următorii ani, suma plătită la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) de statul nostru va depăși cheltuielile necesare pentru reconstrucția penitenciarelor și a caselor de arest.

Prevenirea torturii

R. Moldova a fost condamnată în câteva rânduri de CEDO pentru încălcarea articolului 3 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale „Interzicerea torturii”. Totuși, R. Moldova nu a fost condamnată atât de des de CEDO pentru încălcarea articolului 3 al Convenției, pentru că este foar-

te greu să demonstrezi că persoana a fost torturată. În plus, cetățenii torturați de forțele de ordine apelează foarte rar la serviciile unui avocat sau nu prea acceptă să participe într-un proces îndelungat și istovitor din punct de vedere moral.

Oleg Efrim explică că autorităților le revine misiunea de a demonstra, în cazul în care există o cerere sau un denunț privind aplicarea torturii, că tortura nu a fost aplicată la poliției. Pentru asta este necesar ca la momentul încarcerării persoanei în comisariatul de poliție, aceasta să fie examinată de un medic independent. Și la ieșire se mai face un examen medico-legal și se compară ambele rezultate. Asta este una din metodele clasice de prevenire a torturii și tratamentelor inumane și degradante.

Totodată, accesul liber al avocatului la clientul său la fel poate contribui la prevenirea torturii. În cazul în care clientul se plânge avocatului că a fost supus unor tratamente inadecvate, acesta trebuie imediat să reacționeze.

Și procurorul își are rolul în prevenirea torturii și pedepselor inumane și degradante. Procurorii le revine sarcina să viziteze periodic izolatoarele și să verifice în ce condiții sunt deținute persoane arestate.

„Până vom construi casele de arest nu avem altceva de făcut decât să încercăm să schimbăm mentalitatea colaboratorilor de poliție. Deținuții chiar dacă au săvârșit o infracțiune, totuși, sunt oameni cu drepturi și urmează să fie tratați ca atare”, afirmă viceministrul justiției.

Diana LUNGU

Sfatul Juristului

Ai o întrebare de ordin juridic? Nu știi unde să afli răspunsul? Sună la 22-09-96! Juristul Victor Panțiru îți va răspunde la orice întrebare în pagina ACTIV.

Întrebare: Sunt polițiștii în drept să mă oprească în stradă și să-mi ceară să mă legitimez?

Vasile Mihăilă, or. Chișinău

Răspuns: Da. Poliția are dreptul să oprească pe oricine și să-i ceară să se legitimeze. Bineînțeles că există anumite nuanțe. Noaptea, în lipsa unui act de identitate, polițiștii sunt în drept să vă rețină pentru a vă identifica. Cert este că reținerea pentru identificare nu poate dura mai mult de 3 ore.

Dacă poliția vă solicită să vă legitimați ziua în amiaza mare și nu aveți la îndemână un act de identitate, atunci polițiștii pot să vă roage să-i urmați la cea mai apropiată secție de poliție pentru a fi identificat. Ziua în principiu nu există obligația de a avea buletinul de identitate la dvs.

Întrebare: Dacă sunt citat la poliție sau procuratură verbal, nu în scris, sunt obligat să mă prezint?

Tudor Marin, or. Chișinău

Răspuns: Citația la poliție sau la procuratură trebuie să fie doar în formă scrisă or cetățeanul trebuie să știe în calitate de ce este chemat în fața organelor de drept. Desigur, în practică, polițiștii sau procurorii folosesc citarea telefonică și o consideră o normalitate.

În lege este prevăzută citarea telefonică, dar această procedură este acceptabilă în cazul în care vorbim despre o citație repetată a uneia și aceeași persoană, care deja se cunoaște cu procurorul sau polițistul cu care discută la telefon. Dar de principiu, persoana dacă este citată verbal, are tot dreptul de a ignora citarea respectivă.

CE ESTE MECANISMUL NAȚIONAL DE PREVENIRE A TORTURII?

În iulie 2007, Parlamentul a modificat Legea cu privire la avocații parlamentari, instituind Mecanismul Național de Prevenire a Torturii în conformitate cu prevederile Protocolului Opțional al Convenției ONU împotriva torturii. Ulterior, Centrul pentru Drepturile Omului a creat un Consiliu consultativ pentru a acorda consultanță și asistență avocaților parlamentari în exercitarea atribuțiilor lor în prevenirea

torturii. Mecanismul are un șir de atribuții, principala fiind inspectarea instituțiilor penitenciare, comisarariatelor de poliție și locurilor de detenție din cadrul acestora, izolatoarelor de detenție provizorie, unităților militare, centrelor de plasament al imigranților sau al solicitanților de azil, instituțiilor care acordă asistență socială, medicală sau psihică, școli speciale pentru minori cu devieri de comportament.

Președintele Mecanismului Național de Prevenire a Torturii este ombudsmanul **Anatolie Munteanu**, directorul Centrului pentru Drepturile Omului.

Membrii Consiliului consultativ care activează în prezent:

1. Gheorghe Cuțitaru – medic, pensionar al sistemului penitenciar, ex-șef al Spitalului republican de

profil larg;

2. Veaceslav Ursu – pensionar MAI, vicepreședinte al Organizației Sindicale primare Bender a colaboratorilor organelor de forță;

3. Serghei Ostaf – director al Centrului de Resurse al Organizațiilor

Negvernamentale pentru Drepturile Omului;

4. Vanu Jereghi – director executiv al Institutului pentru Drepturile Omului din Moldova;

5. Nicolae Rădiță – președinte al Centrului Național al Romilor.

Membrii Consiliului consultativ pot fi contactați la numerele de telefon:

068056294, 068060241, 068055932, 068060366

Ți s-au încălcat drepturile? Ai fost supus torturii sau unor tratamente sau pedepse inumane în instituțiile de detenție din R. Moldova?

Sună, între orele 8.00-20.00, la „linia verde” a Centrului pentru Drepturile Omului

0-8001-2222!

„Linia verde” este susținută de proiectul „Prevenirea torturii”, finanțat de Uniunea Europeană și co-finanțat și implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare.

